

Kjell Östberg

Carl Skoglund – Mannen utan papper

Artikelserie i 5 delar publicerad i *Internationalen* nr 25-34 (juli-augusti) 1981

Carl Skoglund, den fattige svenske pojken som utvandrade till USA. Okänd i det land där han föddes, men hatad och förföljd av polisen i sitt nya hemland. Med ett utvisningshot hängande över sig till sin död.

En facklig och politisk arbetarledare och den förste svenske trotskisten.

I *Internationalen* för två veckor sedan berättade vi om den uppmärksammade rättegången i USA där Socialistiska arbetarpartiet, SWP, stämt den amerikanska regeringen på ett mångmiljonbelopp för olagliga trakasserier som de amerikanska socialisterna blivit utsatt för under årtionden.

Regeringen har naturligtvis förberett ett minutiöst försvar, som redan kostat de amerikanska skattebetalarna åtskilliga miljoner. Som en ursäkt för sina brott har man lyft fram sex av partiets ledare som utpekats som särskilt farliga revolutionärer, som landet måste skyddas mot.¹

En av dessa sex, som rättfärdigat femtio års omfattande infiltration, övervakning, inbrott och till och med fysiskt våld från den amerikanska statens sida, är en svensk, Carl Skoglund!

Från sina hemliga arkiv har den amerikanskafederala polisen, FBI, presenterat en diger lista över Carl Skoglunds revolutionära aktiviteter under mer än femtio år. Redan 1906, kan man

¹ Denna rättegång började 1 april 1981 och domslutet (till SWP:s fördel) kom drygt 5 år senare. Rättegången beskriven i boken *FBI on Trial: The Victory in the Socialist Workers Party Suit Against Government Spying* av Margaret Jayko (Pathfinder Press, 1988). På nätet finns info om rättegången bl a o följande två artiklar ur *New York Times*: [Socialist Workers, at trial, allege U.S. harassment](#) (april 1981) och [Court finds F.B.I. harassed socialist group unlawfully](#) (aug 1986).

läsa i regeringens försvarsinlägga, ledde Carl Skoglund en militärstrejk i Sverige med 4 000 deltagare, som ledde till att han fick tillbringa åtskilliga dagar i buren, och sen fortsätter hans omstörtande verksamhet, både i Sverige och USA.

Mycket i FBI-rapporten är förvrängt och överdrivet. Det är skrivet för att passa regeringens behov av att rättfärdiga sina brott mot de amerikanska socialisternas demokratiska rättigheter.

Men Carl Skoglunds namn och liv är förtjänt av att uppmärksammas av fler än den amerikanska hemliga polisen. Hans erfarenheter har mycket att lära oss, inte minst för att vi i Sverige bättre ska förstå vårt revolutionära arv.

1984 är det 100 år sedan Carl Skoglund föddes. I Sverige är hans namn så gott som okänt idag. I officiella papper slutade han existera våren 1911, då han emigrerade till Minneapolis, USA.

I USA är han betydligt bättre ihågkommen. Där pågår som bäst förberedelserna för att utge en minneskrift till hundraårsdagen. Åtskilliga äldre amerikanska fackföreningsmilitanter minns svenskens namn med respekt. Och i den amerikanska revolutionära rörelsens historia är ”Skoogie” en av de stora.

Carl Skoglund vägrades amerikanskt medborgarskap trots att han bodde ett halvsekel i USA. Han var ”mannen utan papper”, och därför blev han många gånger, och särskilt under de sista åren av sitt liv, hotad med utvisning till Sverige.

Som ett led i sin försvarskampanj lät han sig intervjuas om sitt liv. I långa samtal, som finns bevarade i form av bandinspelningar, ger han sin levnadsbeskrivning.

Carl Skoglunds uppväxt sammanfaller med de omvälvande år då Sverige förvandlas från ett efterblivet bondesamhälle till en modern industrination.

I generationer levde Carls släktingar som fattiga jordbrukare i de djupa skogarnas Dalsland. Han föddes på ett litet torp i närheten av Bengtsfors. Jorden gav inte tillräcklig avkastning för att föda en familj på tio personer.

Carls far fick syssla med det mesta för att försörja familjen. På vintern var jakt en livsnödvändighet. Älg och räv jagades flitigt. Enstaka björnar fanns fortfarande i trakterna, och Carls far mindes när vargen strök i dalslandsskogarna.

De flesta förnödenheter fick framställas på gården, eller bytas mot egna produkter. Carls far byggde det lilla hus de bodde i själv, han tillverkade möbler, sydde familjens kläder och tillverkade skorna. Han var också lite av bysmed. Istället för matporslin åt man på trätallrikar som tillverkats på gården, och med egenhändigt tillverkade bestick.

I några år tvingades Carl till skolan, där han vantrivdes. Undervisningen mindes han mest som ett dragglande med katekesen.

Som ett fattigt torparbarn utsattes han för vad som idag skulle kallas mobbing av barn till rikebönder och inte minst från lärarna som inte kunde fördrå att Carl kalla vinterdagar uteblev från skolan bara därför att familjen inte hade kläder till alla barnen samtidigt.

Inte heller var det populärt att Carl inte kunde ta med en kvarts gris till jul eller andra små presenter som gjorde läraren vänligare till sinnes.

Kort sagt, Carl växte upp under förhållanden som i stort inte skilde sej från de som hans förfäder under många generationer levde under. Och om kvällarna berättades hiskeliga historier om vät-tar och småknytt vid eldstaden.

Men när Carl var cirka fem år gammal tilldrog sig något märkligt vid det lilla vattenfallet i närheten, där han och hans syskon älskade att leka. Man byggde ett sågverk. Vid ett större vattenfall anlades snart ett kraftverk och i anslutning till det lät en man som hette Nobel

uppföra en nitroglycerinfabrik.

Och det dröjde inte länge förrän ytterligare ett antal industrier, framförallt massafabriker, kommit till trakten.

Carl Skoglund, svensk och amerikansk fackföreningsman: I USA minns man hans namn med respekt!

Fyra av bröderna Skoglund kom att utvandra till USA. Carl själv reste strax före första världskriget. Då var han 27 år gammal.

Alla bröderna var dessförinnan aktiva inom den svenska arbetarrörelsen.

På 1890-talet hade så industrialismen slutligen också nått till Carls hemtrakter i Dalsland.

När Carl var tolv år dog hans far. Hastigt, och utan större sorg, fick han efter tre års sporadiska studier avbryta sin skolgång och tillsammans med två av sina bröder börja på pappersmassefabriken i Skåpafors. Snart arbetade alla fem bröderna Skoglund där.

Den äldsta systemen fick stanna hemma och ta hand om familjen tillsammans med modern. För lillasyster såg man först ingen annan utväg än att auktionera bort henne genom kommunens försorg, men till sist ställde en släkting upp och tog hand om lilla Andrine.

I femton år, mellan 1896 och 1911 arbetade Carl, med bara mindre avbrott på fabriken i Skåpafors.

Johan Henriksson, som idag är 86 år, kommer väl ihåg Carl och arbetsförhållandena vid bruket omkring 1910. Johan är mycket vital, ordförande i den lokala pensionärsföreningen och inte minst aktiv med att organisera sina jämnåriga i studiecirklar för att samla minnen och dokument kring Skåpafors arbetarhistoria.

Arbetsförhållandena var hårda och farliga. Man jobbade i tolvtimmarsskift, från 6 till 6. Det tog lång tid innan fackföreningen kom till fabriken.

Ägarfamiljen, Ekmans från Göteborg, var ökända fackföreningsmotståndare, och inte förrän 1919 kunde Johan tillsammans med några kamrater bilda den första fackavdelningen.

Vid storstrejken 1909 kommer Johan ihåg att arbetsgivaren lät låsa in arbetarna efter arbetsdagens slut, så att de inte skulle nås av agitatorer från de strejkande fabriker i närheten.

Att tidigare försök att bilda fackföreningar misslyckades hindrade inte Carl och Johan och deras arbetskamrater att intensivt diskutera arbetarnas viktigaste frågor och att ta ställning.

Johan kommer ihåg att Carl tillhörde de radikalaste och mest militanta arbetarna. Framförallt tillhörde han dem som ville ta reda på saker och ting. Allt det som han inte fått lära sig i skolan fick han nu ta reda på egen hand, i tidningar och böcker.

Och böckerna, ja, de kom från det lokala IOGT-biblioteket. Som så många andra unga arbetare fick Carl mycket av sin skolning genom nykterhetsrörelsen. Särskilt på orter där arbetarrörelsen motarbetades blev IOGT-logen eller nykterhetstemplet ett ovärderligt andningshål och en viktig utbildningsväg.

Där fick man lära sig hur man bygger upp och driver en förening, i studiecirklar fick man tillfälle att diskutera de viktiga sociala och politiska frågorna och logebiblioteken innehöll ofta allt vad en ung arbetare kunde önska sig. Snabbt utvecklades också den i början konservativa nykterhetsrörelsen i radikal riktning, särskilt då dess ungdomsförbund.

Så fort möjlighet gavs anslöt sig Carl också till det socialdemokratiska partiet, och bröderna Skoglund var aktiva i arbetet för Kooperationen.

Säkert kom Carls militärtjänst, som sammanföll med den svensk-norska unionskrisen att få

stor betydelse för Carls politiska utveckling.

1905 hade norrmännen definitivt fått nog av den union under den svenska kungen som påtvingats dem 1814. Den reaktionära svenska bourgeoisin var beredda att med vapen tvinga Norge kvar i unionen och militären mobiliserade för att om det krävdes dra Sverige in i krig.

Motståndet och avskyn bland de svenska arbetarna var massivt mot ett krig mot de norska bröderna. Det socialdemokratiska partiet, och särskilt dess ungdomsförbund, anordnade stora demonstrationer runt om i landet.

Även bland de mobiliserade soldaterna var missnöjet stort, det finns uppgifter som säger att hemliga möten mellan norska och svenska soldater som låg mobiliserade på var sin sida om gränsen arrangerades på socialdemokratiskt initiativ.

På dessa nattliga sammankomster lovade svenska och norska arbetare att vägra skjuta på varandra i händelse av krig. På just det regemente där Carl låg inkallad 1905 vet man att ett kompani hotade att vägra om de också skulle skickas till gränsen. Om Carls roll där vet vi inget.

De svenska arbetarnas rakryggade hållning i unionskrisen var säkert en avgörande orsak till att den svenska regeringen föll undan och gav upp unionen med Norge 1905.

1906 gjorde Carl sin repetitionstjänstgöring. Då inträffade de händelser som i förvanskad form finns återgivna i FBI:s försvarsdokument. Vad som hände var att soldaterna krävde att få åka hem 16 dagar tidigare, eftersom man året innan på grund av unionskrisen fått stanna kvar längre än avsett.

Detta krav fick stort gehör, och på spontant anordnade protestmöten hotades bl a med strejk, ett utomordentligt ovanligt hot inom den mycket auktoritära svenska krigsmakten 1906. Aktionen ledde emellertid inte till något synbart resultat. I denna tidiga soldatkamp spelade Carl Skoglund en roll, hur aktiv vet vi inte.

Däremot kan en lätt genomförd kontroll i det svenska krigsarkivet visa att FBI:s påstående att Skoglund dömdes till internering är helt grundlöst.

Perioden efter storstrejken 1909 var besvärlig för den svenska arbetarklassen. Storstrejken var ett nederlag. En stor mängd arbetare avskedades, trakasserades, och svartlistades.

Den ekonomiska krisen ökade arbetslösheten ytterligare. Emigrationen till Amerika sköt fart på nytt. En av de unga arbetare som strax före första världskriget klev på en båt i Göteborg för att aldrig återkomma var den 27-åriga Carl Skoglund.

I Sverige hade han skaffat sej en rad viktiga erfarenheter som skulle komma att bli till stor nytta i USA. Inte för att göra karriär, bli amerikamiljonär och komma tillbaka med dollargrin och gnistrande guldtänder. Utan för att ge sitt bidrag till den amerikanska arbetarrörelsens utveckling.

Den direkta orsaken till emigrationen var antagligen flera. Säkert trakasserades han på jobbet för sin stridbarhet. Han fick gå kvar år efter år som hjälparbetare. Inom arbetarrörelsen fanns också en mer försiktig riktning som inte tyckte om allt för mycket radikalism, och som därför inte tyckte att Carl var lämplig att bli föreståndare för den nyöppnade konsumbutiken i Bengtsfors. Och ytterligare en orsak var kanske 19-åriga Fränsy Charlotta Pettersson, som året innan åkt före till Amerika.

Skandinaver spelade viktig roll i den amerikanska arbetarkampen

1902 anlände en 23-årig svensk till USA. Han hette Joel Hägglund och hade vuxit upp under fattiga förhållanden.

Tidigt hade han blivit faderlös och måst bidra till familjens uppehälle genom jobb Inom

skogsindustrin, den näringsgren som dominerat hans hembygd i Gävletrakten.

Där hade han snart kommit att delta i den unga svenskt arbetarklassens strävan att bygga upp fackföreningar.

Just Joels hemtrakter var ett av de områden där kampen för rätten att bilda egna klassorganisationer stod hetast. Joel kunde också på nära håll studera hur fackföreningarna kunde användas i kamp.

Vid sekelskiftet hörde de svenska arbetarna till de allra mest militanta, de toppade den europeiska strejkstatistiken bl a. Olika radikala strömningar bröts mot en mer försiktig reformistiskt färgad riktning med sin bas inom vissa funktionärsskikt. Inte minst en syndikalistiskt präglad opposition väste fram inom olika LO-förbund.

Detta var viktiga erfarenheter som den unge Joel — eller Joe Hill, som han snart kom att kalla sej — förde med sej i sitt annars nog så sparsamma resknyte. Under sina resor runt om den amerikanska kontinenten på jakt efter jobb kom just behovet av att organisera arbetarna i fackföreningar att framstå som allt mer viktigt för den unge svensken.

Han kom att ansluta sej till den syndikalistiska IWW — Industrial Workers of the World — en militant fackföreningsrörelse, den första rörelsen i USA som tog som sin uppgift att organisera de amerikanska industriarbetarna i maskala.

Den tidigare bildade AFL — American Federation of Labor — var bara intresserade av att tillvarata de vita, manliga, utbildade arbetarnas och hantverkarnas intressen.

Snart blev organiserandet allt viktigare för Joe. Han blev heltidsagitator. Hans främsta vapen i kampen blev hans visor. De blev odödliga. Själv mördades han av den amerikanska rättvisan. Han blev på falska grunder anklagad för rånmord, och avrättades, trots enorma protester, 1915.

Joe Hill var inte ensam

Våren 1911 steg en annan, 27-årig svensk i land på Ellis Island, den beryktade lilla ö i New Yorks hamninlopp där de amerikanska immigrationsmyndigheterna tagit emot miljontals och återmiljontals europeiska invandrare innan de slussats vidare till det stora landets alla hörn.

Föga anade Carl Skoglund, för så hette den unge mannen, att han över 40 år senare åter skulle sitta på Ellis Island, denna gång väntande på den båt som skulle deportera honom till hans fädernesland, som han då inte sett på nästan ett halvsekel.

Det finns många likheter mellan Carl Skoglund och Joel Hägglund, som stigit i land på samma ställe nio år tidigare. Carl hade också blivit faderlös, och sedan unga år jobbat inom skogsindustrin. I många år hade han och hans arbetskamrater på bruket i Skåpafors fruktlöst försökt bryta arbetsgivarens hårdnackade motstånd mot fackföreningar.

Carl hade också kommit i kontakt med de radikala strömningarna inom den svenska arbetarrörelsen, han hade deltagit i uppbygget av den socialistiska rörelsen i Dalsland, deltagit i soldatkamp osv.

Som så många andra svenskar sökte sej Carl till Minnesota när han blivit insläppt i landet. Precis som Joe Hill kunde Carl snabbt se att den tid nu var förbi — om den någonsin funnits — när de svenska invandrarna kunde välja och vraka bland jobb och landområden.

Han kom att pröva åtskilliga otrygga jobb innan han efter några år fick anställning som skogsarbetare vid gränsen till Kanada, under mycket svåra förhållanden.

— Lakan hade inte bytts i baracken vi bodde i sen den byggts åtskilliga år tidigare, och med fara för mitt liv tvingades jag sova med dynamit under huvudkudden — dynamitstanken var nämligen det enda medel vi kände till som kunde hålla lössen borta, berättade Carl många år

senare, när man på 50-talet började arbeta på att sammanställa Carls memoarer.

Skogsarbete var även då en livsfarlig sysselsättning. Carl skadades allvarligt i foten av ett ikullfallande träd, fick TBC i foten och tvingades tillbringa nio månader på sjukhus.

En stor del av konvalescensen efteråt tillbringade Carl på biblioteken i Minneapolis. Alltmer drogs han också in i den levande diskussion som fördes på gator och torg och på arbetarföreningar bland arbetare och arbetssökande från många länder och med de mest skiftande erfarenheter.

Precis som Joe Hill några år tidigare blev också Carls slutsats att hans erfarenheter från Sverige, och vad han lärt sej under sina år i USA, var viktiga för arbetet att bygga upp en amerikansk arbetarrörelse.

När han åter kunde börja arbeta anslöt även Carl sej till IWW, och deltog aktivt i att organisera sina nya arbetskamrater — järnvägsarbetarna.

1919 var Carl en av ledarna för en av de första stora järnvägsstrejkerna i denna del av landet, och bara några år senare var han ordförande i den strejkkommitté som ledde 1922-23 års stora järnvägsarbetarstrejk.

Carl själv strejkade i över ett år. Trots stora uppoffringar under lång tid av många tusen arbetare ledde strejken till ett allvarligt nederlag, framförallt beroende på att en av ledarna för den AFL-anslutna fackföreningen slöt en hemlig överenskommelse med arbetsgivarna. Carl blev efter denna händelse svartlistad vid samtliga järnvägsbolag i USA för resten av sitt liv.

Det var utan tvivel så att IWW var den mest militanta fackliga organisationen, den som samlade de mest hängivna och kampberedda militanterna. Men som syndikalistisk organisation hade den större ambitioner än så. Den hade också ambitioner att utgöra den politiska ledningen över arbetarklassen. I samma andetag som den försökte organisera arbetare i masskala fackligt ville den också i praktiken vara ett kämpande revolutionärt parti, en förtrupp i kampen för revolutionen.

* * *

Carl var marxist. Han hade tillhört vänsterflygeln inom socialdemokratien i Sverige, och hans studier i USA hade fördjupat hans marxistiska övertygelse.

Samtidigt hade hans erfarenheter från den fackliga kampen — både i Sverige och USA — lärt honom att en fackförenings styrka står och faller med dess masstöd.

Att kräva av politiskt oerfarna, ja ofta politiskt efterblivna, arbetare att de måste ansluta sig till den revolutionära socialismen samtidigt som man går med i facket kunde bara försvåra och försena såväl den fackliga som politiska kampen.

De breda fackliga massorganisationerna måste byggas hand i hand med revolutionära socialistiska partier, men det behövdes både fack och ett parti.

Så samtidigt som Carl fackligt anslöt sej till IWW så länge denna organisation befann sej i första ledet fackligt, blev han snabbt också aktiv i det amerikanska socialistpartiet.

För dem som bara känner amerikansk politik från de senaste årtiondena kan det måhända vara en överraskning att USA i början av 1900-talet hade ett stort socialistparti med ett på sina håll starkt lokalt inflytande och till och med representanter i kongressen.

Under dess ledare Eugene V. Debs var det amerikanska socialistpartiet en viktig politisk kraft och ett självklart centrum för den politiska radikalismen.²

Det är inte förvånande att de miljontals europeiska invandrare som under denna tid kom till

² Om denne socialistiske pionjär i USA, se [Med Gene Debs på nationaldagen](#), av John Reed

USA kom att spela en framträdande roll i partiets utveckling.

Särskilt de skandinaviska sektionerna (partiet var inte för intet i stor utsträckning organiserat genom sektioner efter medlemmarnas nationalitet) med ett viktigt centrum i Minnesota, Carls hemstat, var militanta delar av partiet.

Som för alla andra socialistpartier blev den ryska revolutionen 1917 en avgörande vattendelare. Även det amerikanska partiet klövs i två delar, en reformistisk som snabbt kom att förlora i inflytande, och en revolutionär som 1919 kom att bilda det amerikanska kommunistpartiet, som under de kommande årtiondena kom att bli en viktig politisk faktor i det amerikanska samhället.

För Carl blev valet lätt. Som en välkänd arbetarledare i Minnesota kom han snart att bli en av kommunistpartiets främsta företrädare i sin hemstat.

När den härskande klassen i USA plötsligt förstod att man fått ett aktivt och kampberett revolutionärt parti i sitt eget land försökte man snabbt krossa det i sin linda.

De första åren av 20-talet kännetecknades av stor antikommunistisk hetsjakt, och som alltid vände man sej i första hand mot de utlandsfödda radikalerna.

Carl, som fortfarande var svensk medborgare, fick nu för första, men ingalunda sista, gången på allvar känna av utlänningshets och utvisningsshot.

Det var enbart det massiva stöd jag hade bland mina arbetskamrater som räddade mej kvar den gången, berättade Carl senare.

* * *

Hans landsman Joe Hill råkade ju betydligt värre ut. Under rättegången mot Joe Hill 1914-15 spelade de skandinaviska arbetarna och deras organisationer en ledande roll i försvaret av den svenske revolutionären. Man ordnade demonstrationer, sände tusentals petitioner och försökte på alla sätt skapa opinion mot mordet på Hill.

I ett telegram till President Woodrow Wilson som skickades av hundratals svenska organisationer och enskilda heter det att

om dödsstraffet verkställs kommer vi att hålla USA ansvarigt för ett sådant övergrepp, och i så fall kommer det amerikanska medborgarskapet inte längre ha något värde för oss, och vi kommer inte längre att upprätthålla den respekt för de amerikanska lagarna, regeringen och institutionerna som hittills kännetecknat vårt folk.

För när regeringen och lagarna upphör att vara ett instrument för rättvisan och istället används för att mörda oskyldiga, då upphör också sådan respekt och lojalitet att vara något eftersträvanvärt.

Carl var i Minneapolis när försvarskampanjen för Joe Hill organiserades. Vi vet inte hur aktiv han var i denna. Däremot vet vi att han ett år senare underlät att ansöka om amerikanskt medborgarskap, trots att han varit där de stipulerade fem åren.

Kanske var avskyn mot den amerikanska regeringens handlande, och solidaritet med sin avrättade landsman anledningen till detta. Det var i så fall en av många handlingar i solidaritet som kom att kosta Carl mycket.

"Kolossala strider väntar här..."

I sin hemstat, Minnesota, blev Carl Skoglund en välkänd arbetarledare, både fackligt, där han ledde järnvägsarbetarna i flera viktiga strider, och politiskt, där han under 20-talet tillhörde kommunistpartiet

Åren kring 1930 var hårda för den amerikanska arbetarklassen. Depressionen, vars utbrott symboliserats av börskraschen 1929, satte djupa spår. Det förhållande att de amerikanska

arbetarna i stor utsträckning saknade fackföreningar gjorde situationen ännu värre för många. I ett brev hem till sin bror Gustav i Sverige skriver Carl, på sitt modersmål, som han i stort sett inte använt på 20 år vid det här laget:

Det är för närvarande en utav de versta kriser som tagit plats här i landet, Minneapolis med nära 1/2 miljon innevånare har 40 000 arbetslösa och detsamma i proportion över hela landet. Kolossala strider väntar att ta plats här, ty kapitalet är koncentrerat i några få händer och de lägger planer att erövra mera kapital och mera kontroll.

Jag tror inte det finns ett land som har statsmän som säljer sig till den högstbjudande som de gör här nästan förutom något undantag.

Inte minst besvärlig var situationen för Carl själv. Han hade blivit svartlistad vid alla järnvägsbolag efter sina insatser i flera viktiga strejker. Han fick hanka sig fram med diverse småjobb som bilreparatör och lastbilschaufför bland annat.

Politisk kris

Även politiskt var situationen bekymmersam. Början av krisen sammanföll med en nedgång i arbetarradikaliseringen över hela landet. Värre ändå var krisen inom den kommunistiska rörelsen.

Det amerikanska kommunistpartiet hade vid denna tid stort inflytande i den amerikanska arbetarklassen. Det spelade en ledande roll i så gott som alla viktiga strejker under 20-talet. Samtidigt hade partiet under hela sin existens haft stora inre slitningar, och var permanent uppdelat i 3-4 fraktioner. Krisen kom att förvärras när Kommunistiska internationalen (Komintern eller Tredje internationalen), direkt ingrep i det amerikanska partiets interna angelägenheter och bl a bestämde att en av minoritetsfraktionerna skulle ges majoritet i partiledningen. Carl och flera andra av ledarna i Minnesota såg med olust på denna utveckling.

Internationalist

Inte så att Carl skulle motsätta sig anslutningen till Komintern eller inte insåg vikten av internationellt samarbete. Carl var internationalist hela sitt liv, och just solidariteten med ryska revolutionen var en av huvudanledningarna till att han 1919 bröt med det amerikanska socialistpartiet och deltog i grundandet av den kommunistiska rörelsen.

Men Kominterns agerande vid denna tid var inte uttryck för sund proletär internationalism utan ett tecken på den stalinistiska byråkratisering som höll på att utvecklas i Sovjetunionen och som fick tragiska återverkningar också för Kommunistiska internationalen. I sin strävan att stärka sin fraktions ställning tillät Stalin ingen opposition.

Det största hotet mot den stalinistiska byråkratin kom från Leo Trotskij som i en hård kamp från 1923 och framåt kritiserade de allt klarare tendenserna till framväxten av en byråkrati i Sovjetunionen och lade fram en alternativ politisk linje både för sovjetstatens utveckling och för Kommunistiska internationalen.

Om denna utveckling visste Carl och hans vänner i början nästan inget. Den enda information de fick från Komintern var en rad attacker på Trotskij, som utpekades som en kontrarevolutionär förrädare. Detta gjorde inte Carl till trotskist, men det ökade på hans olust inför vad som egentligen höll på att hända.

Ett misstag

Först 1928, på Kominterns sjätte världskongress i Moskva, klarnade det för en del. Och det var egentligen på grund av ett misstag. 1928 hade Trotskij definitivt utslutits ur såväl det ryska bolsjevikpartiet som Komintern, och förvisats från Moskva. Till kongressen presenterades bara den stalinistiska fraktionens synpunkter. Trotskijs försvarsskrivelser censurerades.

Men av misstag råkade en av det amerikanska partiets ledare, James P Cannon, få syn på en översättning av en längre kritik Trotskij gjort av det program Komintern skulle anta.³

En genomläsning räckte för att övertyga Cannon. När han kom hem försökte han sprida Trotskijns kritik inom partiet, men detta lät sig inte lätt göras. Han blev tillsammans med två andra partiledare omedelbart utesluten ur partiet, och de stoppades effektivt från att göra sina åsikter hörda.

Cannon var emellertid en välkänd och populär partiledare och lyckades på flera håll övertyga sina gamla partikamrater. När Carl Skoglund och hans vänner i Minneapolis träffat Cannon var beslutet självklart för många av dem. De anslöt sig till den trotskistiska riktningen.

Det var säkert inget lätt beslut. Det innebar att de bröt med det parti de kämpat för och byggt upp under så många år, och med många av sina vänner. Stalinisterna lät sig heller inte nöjas med att bekämpa den trotskistiska rörelsen med byråkratiska manipulationer, lögn och förtal. De var också beredda att med fysiska metoder hindra trotskisterna att arbeta. Så fort den nya organisationen samlades till möten skickade kommunistpartiet dit en stormtrupp för att försöka bryta upp mötet, och om så behövdes, misshandla mötesdeltagarna.

Det säger sig självt att svårigheterna att bygga upp en ny rörelse under sådana förhållanden — och under en nedgångsfas i radikaliserings — var utomordentligt svåra. Som tur var var Carl och hans kamrater i Minneapolis kraftigt byggda, så de kunde hålla sina möten fredade från stalinistiska huliganer.

Och alla problem till trots tvekade Carl aldrig över den linje han slagit in på.

Under de kommande åren kom Carl att göra sina kanske viktigaste insatser, såväl politiskt som fackligt. Han kom från början att tillhöra ledningen för den trotskistiska rörelsen i USA. Och när den Fjärde internationalen bildades 1938 valdes Carl in i dess högsta ledning, Internationella exekutivkommittén, för att bli den förste arbetaren.⁴

1934: Den stora Minneapolisstrejken

1934 bröt en rad strejker ut bland transportarbetare i Minneapolis. Styrkan och omfattningen gjorde att de snart blev förstasidesnyheter över hela USA. Ja, även internationellt av de eko.

Också i den svenska pressen rapporteras utförligt om de våldsamma arbetarroligheterna i Minneapolis.

Det torde ha varit bland de mest välorganiserade strejker som överhuvudtaget ägt rum i USA. Carl Skoglund var en av Minneapolis-strejkernas centrala organisatörer.

I våra tidigare avsnitt om Carl Skoglund har vi fått följa honom från hans fattiga uppväxt i Dalsland, hans första fackliga och politiska verksamhet i Sverige och i USA dit han utvandrade. Vi har sett hur han bröt med stalinismen och under mycket hårda villkor började bygga ett nytt arbetarparti, den amerikanska sektionen av Fjärde Internationalen, tillsammans med bland annat J P Cannon.

I detta avsnitt får vi följa Carl Skoglund som strejkledare och arbetarorganisatör.

Vad strejkerna gällde kan kanske verka förvånande — rätten för arbetarna att få sina fackföreningar erkända som avtalslutande part.

Men så sent som i mitten av 30-talet förnekades detta majoriteten av de arbetande i USA. Och fortfarande var bara en bråkdel av arbetarna — och i synnerhet industriarbetarna — fackligt organiserade.

³ Trotskijns kritik finns i svensk översättning: [Tredje internationalen efter Lenin](#)

⁴ Se James P Cannons redogörelse [Den amerikanska trotskismens historia 1928-1938](#)

Carl arbetade sedan några år tillbaka på ett kolupplag i Minneapolis. Tillsammans med några av sina kamrater i Communist League — så hette den trotskistiska organisationen tog han i början av 1934 initiativet till en kampanj för att fackligt organisera sina arbetskamrater och för att få facket godkänt av arbetsgivarna.

I slutet av februari gick så gott som alla kolutkörare i strejk. Arbetsgivarna togs på sängen och detta tillsammans med vinterkylan som gjorde varje kolbrist akut ledde fram till en snabb seger för kolutkörarna.

Nu blev övriga chaufförer och andra transportarbetare snabbt inspirerade av detta exempel. De krävde av sin fackförening Teamsters (transport) avd 574 att förhandla fram samma rättigheter för dem.

Den gamla ledningen visade ingen större entusiasm eller förmåga till en sådan strid, men Carl och hans kamrater erbjöd sina tjänster. Mot fackledningens vilja utsågs en strejkkommitté med bred representation och en mindre kommittés om planerade den kommande strejken med fem ledamöter. En av dem var Carl.

Minneapolisstrejkens centrala ledning: fr v Bill Brown, Farrel Dobbs och Carl Skoglund

Gatuslagsmål

När Minneapolis transportarbetare i maj 1934 gick ut i strejk avstannade verkligen alla transporter i staden. Inte en lastbil rullade. Tusentals välorganiserade strejkvakter blockerade all trafik som inte var sanktionerad av facket.

Det dröjde inte länge förrän de strejkande attackerades av polis som tungt beväpnade med batonger försökte skydda transporter körda av strejkbrytare.

Men de strejkande lät sig inte hindras i sina rättigheter att gå strejkvakt, och våldsamma gatuslagsmål bröt ut. Trots att polisen försökte mobilisera medborgargården till sin hjälp kunde de inte knäcka strejken. Efter att ha fått rejält med smörj drogs polisstyrkorna in och arbetsgivarna gick med på ett avtal som tillfredsställde de strejkande.

Minneapolis poliskår fick rejält med smörj när man försökte hindra de strejkande transportarbetarna att gå strejkvakt.

Det tog emellertid inte många veckor innan det stod klart att arbetsgivarna inte tänkte hålla sitt avtal att godkänna fackföreningarnas rätt att företräda alla sina medlemmar. Det blev nödvändigt att förbereda en ny strejk.

Den kom denna gång att vara i fem veckor under juli och augusti 1934, och denna gång kom striden att bli ännu hårdare. Polisen beväpnades med skjutvapen, nationalgardet inkallades och undantagstillstånd utfärdades i Minneapolis, allt för att försöka knäcka strejken och få igång transportererna med strejkbrytares hjälp. Och skjutvapnen användes.

I en fruktansvärd massaker öppnade polisen eld mot tusentals helt obehäpnade strejkvakter.

Två arbetare mördades och över sjuttio sårades. Men detta bara ökade kampviljan bland de strejkande, och ledde till att strejken fick ett mycket starkt stöd från hela den arbetande befolkningen i staden.

Åtskilliga tiotusentals arbetare demonstrerade sin avsky mot morden och många fack bidrog på olika sätt till kampen. Till och med småbrukarnas organisationer bidrog med matvaror för att utspisa de strejkande och restauranganställdas förbund hjälpte till med servering och tillagning.

Kvinnornas hjälptrupper

Redan tidigt reste Carl ett förslag, som på sina håll nog mottogs med skepsis, men som med tiden visade sig få en avgörande betydelse för utgången. Han tyckte att facket borde ta initiativet till att organisera de strejkades fruar i en slags Kvinnornas hjälptrupper.

Det var första gången något sådant byggts upp i USA, och det blev en dundrande framgång. Många hundra kvinnor deltog i detta arbete på alla nivåer, med att organisera, sköta utspisning, tala på alla slags möten.

Inte minst viktigt var att sköta det sjukhus som de strejkande själva inrättade. Där fick de hundratals strejkande som skadades lämplig vård. På så sätt slapp de komma i polisens-

händer, med fängslande och vanvård som säker följd.

Efter fem veckors kamp hade strejken ännu inte knäckts. Ir ens inkallandet av nationalgardet hade hjälpt. Då gav arbetsgivarna upp. Arbetarnas alla viktiga krav godtogs. Framförallt hade arbetarna vunnit rätten att organisera sig i fackföreningar.

Och det som arbetsgivarna fruktat mest av allt inträffade. Allt fler arbetare i staden började kämpa för sina fackliga rättigheter. Efter några år var Minneapolis, tidigare ett ”gulingarnas paradys” en fackligt organiserad stad.

Det var avdelning 574 av Teams-ers som lagt grunden till denna utveckling. Och snart fick organisationssträvandena ny fart runt om i landet. I mitten på 30-talet gick en fullkomlig våg av fackligt uppbygge över landet. Industrierbetarna organiserade sig i sin egen fackliga centralorganisation. Transportarbetarna i Minneapolis var en viktig inspirationskälla för hela den amerikanska arbetarklassen. När Teamsters avdelning 574 nästa gång skulle välja ny ordföranden hette han Carl Skoglund.⁵

”Han byggde upp ett land som ville kasta honom ut...”

En militant förkämpe för arbetarklassens intressen och dessutom utan papper — det var en farlig kombination i USA under 40- och 50-talen.

Efter den berömda Minneapolisstrejken 1934, som Carl Skoglund var en av de centrala ledarna för, gick en våldsamt våg av organisationssträvanden inte minst över Minnesota. I fack efter fack krävde arbetarna rätt till avtal och bättre avtal.

Och vid allt fler förhandlingar bad facken om assistans från Teamsteravdelningen, som i regel ställde upp med sin ordförande, Carl Skoglund.

Vad var det då för egenskaper som gav Carl och hans fackförening en sådan unik prestige och förtroende inom arbetarrörelsen? Ja, det var inte det förhållandet att Carl skulle vara en sjuhelsikes skicklig förhandlare, som kunde alla tjuvknepen vid förhandlingsbordet.

Tvärtom brukade han inleda förhandlingarna med att enkelt påpeka att

vi kommer att vara uppriktiga, använda enkla ord, som bara betyder en sak och det vi kommer överens om ska vi hålla fullt ut. Vi förväntar oss samma sak av er, att ni inte smiter undan. Om någon skulle komma på den tanken ska vi ta itu med den arbetsgivaren på sådant sätt att han ser att det inte lönar sig att försöka bryta eller krångla sig ut ett ingått avtal.

Nej, styrkan hos en fackförening låg inte i förhandlarnas smarthet, utan i ledningens förmåga att mobilisera sina medlemmar i massiv kamp för sina krav.

Organisering, planering, och om så behövdes genomförandet av strejkaktioner för att utveckla arbetarnas fulla styrka, det var den enda vägen till framgång, lärde Carl och hans kamrater.

Detta förutsatte också demokratiska fackföreningar. En särskild vald strejkkommitté och ett strejkutskott som ledde kampen var viktiga medel för att få en så bred uppslutning som möjligt. Och att medlemmarna i sista hand skulle ha rätt att rösta om avtalet innan förhandlingarna fick skriva på var en självklarhet.

Sedan fanns en viktig förklaring till. Carl var med i ett kommunistiskt parti, Socialist Workers Party, SWP, som trotskisterna hette från 1938. Där fanns, inte minst i dess Minneapolis-avdelning, ett stort antal arbetare och andra revolutionärer med omfattande erfarenheter från masskamp under lång tid och inom olika områden.

⁵ Mer om den stridbara Teamster-rörelsen, se [Röda teamsters](#) av Bryan D Palmer.

Partimedlem

Det var självklart för Carl att han var en av många i det partiet. Alla viktiga frågor diskuterades i partiavdelningen, och de synpunkter som kom fram där, fick avgörande betydelse för Carl och hans partikamraters fackliga agerande.

Politiskt arbete, liksom fackligt, är ett lagarbete, inte något för individuella stjärnor, det var en grundläggande princip i den revolutionära organisation som Carl tillhörde.

En kämpande fackföreningsrörelse ledd av militanta socialister, det var något som varken Teamsters byråkratiserade förbundsledning eller de amerikanska myndigheterna var speciellt förtjust i. Problemet blev kut för dem när den amerikanska imperialismen trappade upp krigshetsen inför inträdet i andra världskriget.

Istället för att blåsa av all facklig kamp i den nationella enighetens namn fortsatte Minneapolisarbetarna att försvara sina fackliga intressen och accepterade inte stillatigande lönesänkningar och attacker på sina fackliga rättigheter.

Följden blev hårda attacker på Teamsteravdelningen. Först tvingades Carl att avgå som ordförande, formellt med skälet att han inte var amerikansk medborgare, och senare efter regeringsingripande avsattes han och hela den militanta ledningen för fackföreningen 1941.

Fängslade

Också SWP utsattes för en hård repression under kriget. Då partiet vägrade att stödja den amerikanska imperialismen blev inte mindre än 18 av dess ledare fängslade och dömda till 1½ års internering.

Carl var en av de dömda. I samband med allt detta blev hans medborgarskapsproblem akuta.

Carl kom ju till USA 1911. Normalt sett blev invandrare amerikanska medborgare efter fem år i landet. Av någon anledning, kanske på grund av avskyn mot mordet på Joe Hill (se artikel nr 2) underlät Carl att ansöka om medborgarskap då. När han några år senare försökte var han redan alltför hårt belastad av fackligt och politiskt arbete i de amerikanska myndigheternas ögon. Han fick avslag.

Och nu, 30 år efter att han lämnat sitt hemland, beslöt myndigheterna att han skulle utvisas. Kriget omöjliggjorde tillfälligtvis deportationen, men i slutet av fyrtioalet, under det kalla krigets och McCarthytidens USA, började en hård tid för Carl. Hela tiden hade han utvisningshotet hängande över sig och det krävdes stora försvarsinsatser för att hindra att det verkställdes.

Fängslades åter

1954 fängslades Carl igen, enbart därför att han saknade uppehållstillstånd. Han internerades på Ellis Island i New Yorks hamninlopp. 1 augusti fördes han till och med ut på en båt som skulle segla till Sverige, och bara tio minuter innan avgången kom ett domstolsutslag som uppsköt resan.

Efter en tid släpptes han och i takt med att kommunisthetsen minskade avtog försöken att få honom utvisad till det land som han inte sett på närmare ett halvt sekel.

De sista åren av sitt liv tillbringade Carl Skoglund på SWP:s partiskola som kombinerad hustomte, vaktmästare och politisk grå eminens. Där fick han tillfälle att för sina ivrigt lyssnande yngre partikamrater delge sina erfarenheter från över femtio års aktivt deltagande i klasskampen. Och där dog han en decembreftermiddag 1960 76 år gammal.

Några dagar tidigare hade värmepannan brutit samman. Under ledning av Carl anskaffades en ny som monterades upp av de därvarande kamraterna.

Under sina sista år levde och verkade Carl Skoglund vid partiskolan Mountain Spring Camp. Här tillsammans med partiledaren Jim Cannon.

Halva förmögenheten

Carl hade själv genom ett bidrag på 100 dollar säkrat finansieringen. Senare visade det sig att det var halva hans förmögenhet, hans totala tillgångar uppgick vid hans död till 74 dollar.

På söndagskvällen visade det sig att pannan fungerade perfekt — fattas bara annat när arbetet letts av en man som också var en skicklig och erfaren mekaniker. Man tillredde en liten middag tör att fira det lyckade projektet. Medan man väntade på att den skulle bli färdig samlades man i sällskapsrummet.

Carl satt i sin vanliga fåtölj bredvid brasan och var, som alla andra, på ett särdeles gott humör. Kanske berättade han när han reparerade ångpannor hos Pullmanjärnvägarna 40 år tidigare.

Eller hur man organiserade reparationerna för de bilburna ”flygburna strejkvakterna” som spelade en så central roll i Minneapolisstrejkerna 1934. Plötsligt drabbas han av en hjärtattack och på mindre än en minut, utan smärtor, var han död.

I sitt minnestal över honom sade James P Cannon:

Jag gillar omständigheterna han dog under; med skorna på. Det är sannerligen ett bra sätt att dö på. Han gav mycket till rörelsen i kampen för mänsklighetens befrielse. I själva verket gav han allt han hade. Men han upplevde det aldrig som ett offer. För genom att se sig själv som en del av hela mänskligheten, och genom att arbeta för en bättre framtid för den, fann och förverkligade han sig själv och levde ett meningsfullt och tillfredsställande liv ända till slutet. Bättre än så kan ingen av oss hoppas att få leva.

När Carl Skoglund fyllde 70 skrev hans livslånge vän och kamrat från Minneapolis, Vincent R Dunne, en hyllningsdikt till Carl.

På KAF:s sommarläger i år höll vi en presentation av Carls lärarika liv och läste bl a upp dikten på engelska. Några kamrater översatte den snabbt till svenska och satte dessutom musik till den. Så här blev den svenska versionen:

En svensk från Minnesota That Swede From Minnesota

Minnesotas träd fick känna av hans yxas hårda kraft.
 Då visste huggarna i Bunyan land att hans ord betydde makt.
 Han berättade om en värld där arbetarna fick rätt.
 Många visste ej nån råd, men Skoglund kände till ett sätt.
 Fast livet var så grymt och hårt tog han världen i sin famn.
 En man från Minnesota, Carl Skoglund hette han.

När järnvägsmännen reste sig i en strid så sann,
 han kämpade och slogs med dem, han var deras man.
 Han sa till dem: "Håll linjen, facket ger en kraft".
 De lyssna till hans kloka ord som kunde ge dem makt.
 Han ledde dem i striden, i stad, i by, på land.
 En man från Minnesota, Carl Skoglund hette han.

När chaffisar utmanade arbetsköparna i strid,
 så fanns han mitt ibland dem, han styrde deras liv.
 På barrikader stod han fast, i samtal var han vis,
 han fick dem se var lögn och fint, han kunde ge bevis.
 Hans andes kraft, hans lugna ord gav styrka till var man.
 En man från Minnesota, Carl Skoglund hette han.

Han har givit Amerika ett liv i omätligt slit.
 Han högg dess skog, han byggde skepp, gav kapitalet dess profit
 Han byggde upp ett land som ville kasta honom ut,
 men fick ej nån medalj, blott "avsked, punkt och slut".
 Han offra sig i tron på oss, vi ska minnas denne man –
 en svensk från Minnesota, Carl Skoglund hette han.

Lästips

James P Cannon: [Den amerikanska trotskismens historia 1928-1938](#) (bok)

Bryan Palmer: [Cannon, Shachtman och den tidiga trotskismen i USA](#) och [Röda teamsters](#)